

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibvs Cvram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorvm, 1609

7. Cap. De Residentia annexa quibusdam beneficijs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

Octava Conclusio. Simoniacus in ordine, est ipso iure etiam suspensus, ex Extrauag. 2. de Simonia. & cap. Tanta. eod. tit.

Nona Conclusio. Simoniacus, quando iudicialiter constiterit, incurrit infamiam, & punitur depositione, cap. Inquisitionis, de accusationibus, & 5. quæst. 1. cap. Sanè.

Decima Conclusio. Omnis Simonix cum deliberatione commissæ, pœna est ignis inferni, nisi quis digna pœnitentia eam purgauerit: Quia omnis talis Simonia est peccatum mortale. De alijs legantur DD. citati in suis locis.

CAPVT VII.

DE RESIDENTIA, QVÆ annexa est quibusdam be- neficijs.

RESIDENTIA nihil est aliud, quàm personale ministerium in loco debito, sic residere dicitur in Ecclesia, qui ei debitam seruitutem præstat per se.

Pro intelligentia notandum, quod omnia beneficia non sunt eiusdem naturæ. Quædam de iure, consuetudine, aut fundatione requirunt residentiam: Quædam non,

Mm 4 fed

sed tantum certas missas in septimana: quas quis vel per se, vel per alium implere potest. Deinde inter ea, quæ residentiam requirunt, alia habent iurisdictionem & curam animarum adiunctam: vt Episcopatus, & Decanatus, Abbatia, Cura pastoralis, &c. Alia non habent huiusmodi annexa; vt canonicatus, præbenda, &c.

Prima Conclusio. Episcopus iure diuino tenetur ad residentiam in suo Episcopatu. Hanc conclusionem copiosè probant contra Ambrosium Catharinum Reuerendissimus ac Illustrissimus Dominus Bartholomæus Caranza Ordinis S. Dominici Archiepiscopus Toletanus in libello de Residentia Episcoporum, ad Concilium Tridentinum. Dominicus Sotus in fine libri de natura & gratia, ad idem Concilium, & latè libr. 10. de iustitia & iure. quæst. 3. artic. 1. Caietan. 2. 2. quæst. 185. artic. 5. Ioannes Driedo de libertate Christiana, Didac. libr. 3. variarum Resolut. capit. 13. numer. 9. & alij alibi. & Concil. Trident. sess. 23. capit. 1. Probatur Conclusio ex eis, quæ sacræ literæ Episcopis tribuunt. Dicuntur Pastores, Superintendentes, Speculatores, Magistri, Rectores, Doctores, Lux, &c. quæ omnia denotant munia & officia præsentium: Quare etiã Christus in Euangelio distinguit inter bonum Pastorem & mercenarium, de qua re legendum apud Ezechielem c. 34. & August. in libr. de pasto-

pastore & ouibus. Hinc infertur à DD. quibusdam, quod Episcopus Cardinalis non poterit ratione Cardinalatus abesse à suo Episcopatu, & in curia residere: & Concilium Trident. loc. cit. id planè confirmat. Super qua re doctissimè in concione coram scelicis memorie Pio Quinto in confessu aliquorum Cardinalium, differentem magno cum feruore, audiui Doctissimum & Pijssimum Franciscum Toletum Doctorem Theologum Societatis Iesu, postea Illustrissimum & Reuerend. Cardinalem Romanæ Ecclesiæ, cuius anima nunc requiescit, vt optimè speramus, in pace: Neq; etiam poterit abesse Episcopus à sua Ecclesia, quia prrex, aut alicui regi in seculari gubernatione præest: Quia gubernatio temporalis non est spirituali præferenda, cum potestas spiritualis temporali dignior, præstantior, & superior sit. Qua in re grauissimè multi Ecclesiarum prælati & primates peccant, lynceos oculos habentes ad temporalia, talpis cæciores in spiritualibus, hoc velamine vtètes, quod non solum sint Episcopi, Abbates, aut etiam prælati Ecclesiæ, sed etiam Principes, Duces, aut Comites, sed hoc ab eis considerandum, quod dignius trahat ad se indignius. Iuxta textum, Glossam & DD. in c. Quod in dubijs, de consecrat. Ecclesiæ & altaris. Dignius autem est spirituale: Quare si talis Episcopus, Abbas, aut Primas ob negligentiam animarū

Vide Concil. Trident.

ibit ad infernum, trahet secum Principem, Ducem, aut Comitem.

Secunda Conclusio. Potest tamen Episcopus à suo grege abesse, quando Christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, & evidens Ecclesiæ, & Reipub. utilitas abesse possulant: tunc causæ absentia approbandæ sunt à Romano Pontifice: aut à Metropolitano, vel eo absente, suffraganeo Episcopo antiquiore nisi cum absentia inciderit propter aliquod munus: & Reipubl. officium Episcopatus adiunctum: Concil. Tridentin. sess. 23. cap. 1. de Reformat.

Tertia Conclusio. Habens beneficium curatum inferius Episcopatu, non solum positivo, sed etiam diuino iure tenetur residere. Hanc conclusionem quantum ad id quod de iure diuino sit residentia, probant DD. primæ conclusionis, & ei, quæ ex sacris literis Pastoribus tribuuntur. Quantum ad ius posituum clarum est ex multis can. in titul. de cleric. non resident. & Concil. Trident. Vnde cap. Quia nonnulli. eod. tit. mandatur quod Ecclesia non conferatur nisi illi, qui residere & regere valeat per seipsum: Aliàs perdit Ecclesiam, & donans conferendi potestate priuatur. Quando autem Ecclesia parochialis est annexa dignitati, debet regi per idoneum & perpetuum vicarium.

Quarta Conclusio. Clerici non residentes in bene-

beneficijs curam animarum habentibus, præter peccatum mortale, quod incurrunt, pro rata temporis absentia, tenentur ad restitutionem omnium fructuum perceptorum, etiam nulla declaratione alia secuta, nec tuta conscientia possunt sibi retinere; sed debent restituere Fabricæ Ecclesiæ: vel pauperibus loci, & incidunt in alias pœnas contra non residentes statutas, Concil. Trident. loc. citat. Quare si quis non resideat in curato beneficio, non solum potest contra eum agi super priuatione beneficij, sed etiam restitutione fructuum. Quando autem ob causam per Episcopum cognitam, & in scriptis licentiam datam curatus abest; ultra bimestre talis licentia non concedenda, nisi ex graui causa.

Quinta Conclusio. Omne beneficium, quod habet fructus sufficientes ad sustentationem honestam, requirit residentiam de iure communi. cap. Conquerente. de cler. non resid. & communis sententia ibidem.

Sexta Conclusio. In aliquibus casibus clericus excusatur à residentia, & in absentia percipit fructus. *Primus*, Quando est in seruitio Papæ. capit. Cum dilectus. de cleric. non resident. *Secundus*, Duo canonici existentes in seruitio Episcopi, si occupentur in utilitatem Ecclesiæ. cap. Ad audientiam, cap. Dilectus. & cap. De cætero. Hos nos facellanos Episcopi nominamus in collegijs: & aduer-

ten-

tendum, quod nisi sint in seruitio Episcopi pro vtilitate Ecclesiæ, in conscientia non gaudent tali priuilegio de fructibus in absentia percipiendis, quicquid hic mundus sentiat. Quare, vt bene Gabriel in 4. dist. 15. q. 8. art. 3. annotat, reprobata patet consuetudo, vel statutum in quibusdam Ecclesijs, quod Episcopus duos ex canonicis eximat tanquam suo seruitio deputans, qui nec sibi seruiunt, nec commorantur, & tamen redditus beneficiorum percipiunt tanquam præsentés, præter quotidianas distributiones. Quibus addimus, quod nulla ratione sit talis consuetudo tolerabilis, quando in alienis Episcopatibus tales sacellani resident, ex rationibus, quæ ex canonibus manifestæ sunt.

Tertius, Quando aliquis absens est pro vtilitate Ecclesiæ: tum enim præsens censetur, ca. ex parte. eod. tit.

Quartus, Quando quis studet Theologiæ: aut iuri canonico ad quinquennium in aliqua vniuersitate. Eadem est ratio, quando aliquis in aliqua vniuersitate dictas facultates legit. capit. final. de Magistris & DD. ibidem. Hoc priuilegium non habet locum in alijs scientijs, nisi aliud consuetudo obtineat: Si autem aliquis vagetur, & non det operam literis, in nullo releuatur hoc priuilegio.

Quintus, Dum aliquis legitimam habet licentiam, ab habente potestatem, & ex iusta causa,

causa, quæ in scriptis in beneficijs curatis habenda, ex Concilio Trident. loc. cit. Super nõ residentia in perpetuum, solus Pontifex dispensat. Gloss. cum text. in canon. Licet canon. de elect. in 6. Panormit. in repetitione, capit. Extirpandæ. §. qui vero. num. 2. de præbend.

Sextus, Quando est consuetudo honesta ex causa introducta, nec Ecclesiæ debitum obsequium detrahitur. Innocent. in cap. Tuæ. de cler. non resid. Panorm. in cap. Inter quatuor, ibidem, & alij communiter.

Tandem notandum ex cap. Cum ad hoc. Panorm. ibidem & alijs alibi, quod quando huiusmodi priuilegia, consuetudines, aut dispensationes, aut licentiæ, etiam si essent à Pontifice concessæ, inducunt damnum Ecclesiæ, reuocantur, quamuis prius fuissent in eius utilitatem. Et quando cessant esse in utilitatem & commodum Ecclesiæ, fruens eis non est tutus in foro conscientiæ, quicquid sit apud homines, penes quos hoc misero Ecclesiæ statu, non rarò quodlibet licet: Ex quibus inferitur, quod quando in aliqua Ecclesia collegiata tot canonici abessent, vt præsentés non sufficeret ad explendum diuinum opus, possunt absentes citari ad residentiam, & quod si non comparuerint, elapso canonico termino beneficijs priuari: Quia quæ pro utilitate Ecclesiæ & augmento cultus diuini instituta sunt, contra Ecclesiam militare non debent.

Septima

Septima Conclusio. Clericus non residens, quando ignoratur, vbi sit, citandus est in vltis suæ Ecclesiæ tribus edictis per interval- lum, & si tunc infra sex menses non redierit, aut causas in iure efficaces absentia dederit, priuatur beneficio. capit. Ex parte. cap. Quali- ter. capit. Inter quatuor. & cap. Ex tua de- uotionis. de cleric. non resident. & Concil. Tridentin.

Octaua Conclusio. Quando quis in casibus iure permissis, percipit fructus principales, siue vt vocant corpus præbendæ, in absentia, non recipit quotidianas distributiones, et- iam si consuetudo sit in contrarium, quæ ad hoc nulli suffragatur, ex constitutione Boni- facij Octauj, capit. Vnico de cleric. non resi- dente in 6. quam renouat Concilium Triden- tin. sess. 24. capit. 12. de reformat. sublati quibuscun- que statutis & consuetudinibus in cõ- trarium. Vnde etiam colligitur, quod non valet consuetudo, & irrationabilis sit, qua re- ceptum est in quibusdam Ecclesijs, quod præ- sens in Ecclesia tempore missæ animarum, lu- crificiat etiam distributiones matutinarum quibus non interfuit, siue dormiuit, aut si summo sacro interfuit, lucrificiat distributio- nes vesperarum, etsi vesperis non interfuit qua- cunque ex causa. Talis enim consuetudo satis reijcitur in d. constitut. Bonifacij, & doctrina commentatorum in eand. constit. Nec statu- ta in

ta in contrarium valent. vt ex Concil. Trid. loco cit. patet. Pro hoc est Gloss. pragmatica in tit. Quo tempore debeat quis esse in choro. §. Tollens prorsus, super verb. vsurpat.

Nona Conclusio. Quotidianæ distributiones debent dari infirmis, qui ob infirmitatem; aut corporale impedimentum diuinis interesse non possunt. Quia dicta constitutio hos excipit, & communis sententia approbat: De qua re vide ad longum Didac. Couarr. libr. 3. variarum resolution. capit. 13. Hæc tamen Conclusio secundum Doctores intelligenda, quando ægrotudo est causa vera absentia, cum is scilicet, qui ægrotat solitus est tempore bonæ valetutinis interesse diuinis: Quod si verò non consuevit sanus, aliquibus officijs, exempli gratia, matutinis interesse ne rumpat somnum, ægrotus non percipiet distributiones matutinales. Panormitan. & Ioan. Andræas in capit. Ad audientiam. eodem tit. Dominicus & Francus in d. capit. vnico. Couarr. loco citat. Nauarr. in tractat. de orat. & horis canonicis, capit. II. numer. 10. & sic tenent omnes, attestante Felino in ca. Apostolica. de except. Quod autem in multis locis, statutis cauetur; aut consuetudine obseruatur, vt quam primum ædes quis egreditur, priuetur distributionibus ægrotus, hoc sane intelligendum. Quia potest quis in tantum esse sanus, vt exem. grat. die Domi-
nico

nico possit priuatim in Ecclesia audire missam, ad quam ex præcepto tenetur, qui tamen non ita sit confirmatus, vt diuinis officijs Ecclesiasticis possit sine periculo valetudinis interesse. Item possit quis fortasse perdurare in missa, & non in alijs officijs: Nam qui tenetur ad faciendum aliquid, si non potest facere totum, vel eo modo, quo iubetur, tenetur facere partem, quam potest: aut totum eo modo, quo potest, iuxta doctrinam Innocentij III. capit. Cum dilectus, de dolo & contumacia. Quando respondet citatum ad certum diem teneri ad comparendum post illum: quàm citò commodè potest: Et præceptum Ecclesie, cum non potest adimpleri totum, adimplendum est pro parte, quæ potest. Caietan. 2. 2. q. 147. artic. 7. & Nauarr. loco citat. & in Manuali Confessar. cap. 21. numer. 22. Eadem ratione contingere potest, antequam quis valetudine confirmetur, vt ex præscripto medici, debeat parum ambulare ad irritandum appetitum, aut captandum recentem aërem. In talibus casibus rationabiliter non potest privari quotidianis distributionibus. Intelligenda ergò prædicta statuta, vt iuri & rationi sunt congrua, quando quis egreditur ædes ad vagandum, & non corporis valetudinis causa: aut egreditur ad tractanda negotia: quæ consideratis circumstantijs sanitatem significant.

Decima Conclusio. Absens à loco beneficij
tem.

tempore pestis, licet principalis fructus percipiat in absentia, non tamen habebit quotidianas distributiones, nisi consuetudine obtentum sit, vt absentis ex iusta causa dentur. Franciscus à Ripa in tractat. de peste. 2. part. numer. 145. & Didac. Couarr. loc. cit. numer. 8. Alia tamen est ratio, quando quis in loco beneficij residet: & propter infectionem suarum ædium impeditur, quod diuinis commode interesse non possit. Ex hac conclusione etiam iudicium sumi potest, an quotidianæ distributiones dandæ ei qui ob seditiones absq; sua culpa à ciuitate pellitur. Tali enim debentur distributiones secundum Calder. in consil. 17. de præbend. & post alios Couarr. quando consuetudine receptum est, quod absentibus ex iusta causa dentur.

Vndecima Conclusio. Quando quis absens est, & occupatur in negotijs Ecclesiæ suæ, pro eius utilitate percipit quotidianas distributiones: in hac re non est dubium.

Duodecima Conclusio. Si alicubi consuetudine obtentum est, vt canonicus quotidianas distributiones percipiat, si initio diuinorum, aut horarū, diuinis intersit, licet statim egrediatur, aut est iniqua consuetudo: aut ita interpretanda, quando quis ab officio discesserit, ex causa, quæ honestam iuducat occupationē, ita quidem, vt non ad otium, aut fabulas in templo, aut extra diuertat, vt deducitur ex ra-

Na tione

tionem textus in d. capit. vnico. Paludan. in 4. d. 15. quæst. 5. conclus. 9. Didac. loc. citat. versic. Decimotertio illud est omninò; vnde qui vigore huiusmodi cōsuetudinis, aut statuti percipit, non est securus in conscientia.

Decimatertia Conclusio. Ad lucrandum distributiones quotidianas nō sufficit, vt quis presens sit quocunque modo in Choro, sed requiritur, vt in Choro, vbi illæ lucrifunt dicantur canendo cum alijs, & communicando in recitatione: Probat in primis, distributiones non dantur solum eo, quod dicuntur, vel canuntur horæ, sed quia dicuntur cum alijs in Choro, vel alia parte Ecclesiæ, vbi & quemadmodum statutum est: vt non solum ex canonibus, & Concilio Tridentino, sed etiam statutis multarū Ecclesiarum constat. Finis enim institutionis distributionum quotidianarum est, vt augeatur numerus personarum canentium, & Deum laudantium in publicis & solemnibus, diuinis officijs. Quando autem datur aliquid cum conditione aut pacto, non transfertur dominium, conditione non secuta, aut pacto non seruato, C. de condit. ob causam datorum. & ff. de condit. causa data non secuta, & confirmatur fortius ex Concil. Basiliensi sess. 21. in tit. Quomodo diuinum officium sit celebrandum: quod recipitur & inseritur in pragmatica sanctione, eodem tit. his verbis. Et cum
psal.

psallendi gratia ibi conueniāt, muta, aut clausa labia tenere non debent, sed omnes præsertim, qui maiore funguntur honore in Psalmis, hymnis, & canticis; Deo alacriter modulentur: super verbo Psallendi; addit bene Cosmas super pragmatica sanctione, alta voce. Ad idem facit dictum Concilium paulo infra, dum ait, Nemo ibidem dum horæ in communi cantantur; legat; vel dicat priuatim officium; nam non solum obsequium, quo obnoxius est; choro subtrahit, sed alios psallentes perturbat. In verbo Subtrahit, addit Cosmas; peccat ergo, & furtum committit; cum utatur lingua sua ad aliud, quàm ad quod tenetur; contra Dei & Ecclesiæ voluntatem. Ad idem facit illud Hieronymi ibidem citatum. Ingratum est spiritui sancto quicquid obtuleris; neglecto eo, ad quod teneris. Deinde probatur conclusio ex illa regula iuridica vulgata. Illegitimè facta pro infectis habentur, & nullius sunt momenti; & non sunt in consideratione; & paria sunt non facere; & minus legitimè facere; l. quotiens. ff. Qui satis dare cogantur. ff. de re iudicata, l. 4. §. Condemnandum, l. pacta, quæ contra; C. de pactis. & capit. Quæ contra, de regulis iuris in 6. Non enim refert an aliquid non fiat, vel minus bene fiat. Qui ergo in cantu & laude Dei, cum alijs non communicat in choro, non commu-

N n 2 nica

nicabit etiam in emolumento dato in illum finem, secundum Concilia & rectam rationem. Quomodo autem qui priuatim in Ecclesia officium recitat, cum alijs communicat, qui forsens quando alij canunt lectiones & responsoria, ipse legit Benedictus aut Te Deum laudamus; aut quando chorus psallit Benedictus, ipse recitat primas: aut orationes preparatorias ad missam. Quæ omnia non fiunt secundum Ecclesiæ voluntatem & institutum, ut cuius sapienti notum est. Dictam conclusionem tradunt Caietanus in respons. 8. libr. 17. responsionum, & Nauarr. in tract. de oratione & horis canonicis. capit. 10. num. 47. & capit. 11. num. 42. Sotus libr. 10. de iustitia & iure. quæst. 5. artic. 4. circa medium. Ad idem facit Concilium Tridentin. session. 24. capit. 12. de Reformat. dum vult quod canonici in choro ad psallendum instituto, hymnis, & canticis Dei nomen reuerenter, distinctè deuoteque laudent. Facit ad idem propositum Pius V. in Extrauag. quam ponit Nauarr. in Manuali Confess. cap. 25. num. 122. vbi Pontifex cum decreuisset non recitantes horas non lucrificare fructus suos, nec distributiones, sequentia verba subiungit: Tametsi aliquis choro addictus, non recitans, omnibus horis canonicis cum alijs præsens adsit, fructusque & distributiones aliter assignatas sola præsentia iuxta statuta, consuetudinem, vel alias sibi lucri-

crificasse prætendat. Caietanus tamen in summa verb. Horæ canonicæ, cum formidine putat, si alicubi sit consuetudo, quod prælati & maiores chori, suum versum priuatim dicant, & alia à minoribus cantata meditentur, quod tales excusentur: sed in hoc ei nemo suffragatur, imò ipse in loco citato contrarium docuit: Ex dictis infero efficaciter, cum Nauarr. in dict. tract. de oratione. capit. 9. numero 4. & 5. Eum, qui aliqua notabili parte alicuius horæ obdormit in choro, non lucrificasse plus distributiones quotidianas illius horæ, aut officij, quam si ei non interfuisset: nec etiam satisfacere præcepto de recitandis horis. Rationibus prædictis motus dico, etiam secundum doctrinam Dominici Soti de iustitia & Iure. libr. 10. quæst. 3. art. 1. non longè à fine, residere in Ecclesia propria, aut beneficio segniter & oscitanter, quandoque peius esse quàm nõ residere. Residentia Episcoporum & curatorum iure diuino indicta est pro salute animatum, & cura populi, vt patet ex officijs & muneribus angelicis, quæ si non præstent, ad quid terram occupant, & de lacte ouium viuunt; Qui enim altari inseruit, de altari viuet, & participabit, iuxta Apostolicam doctrinam, *1. Cor. 9.* ergò à contrario sensu, qui altari & Ecclesiæ non inseruit, aut malè inseruit cum scandalo, vt multi faciunt, non participabit de altari: Quia secundum dictam regulam, aliquid m-

lè siue illegitimè facere, & non facere paria sunt. Ad extremum, ne quis fortè existimet canones contra non residentes statutos in vñ non esse, eos omnes Concilium Tridentinū innouauit. Nunc præsupposita residentia, cū certissimum sit omnes clericos etiam iusta & legitima causa à residentia excusatos, teneri ad dicendas horas ab Ecclesia statutas, de horis canonicis agendum est.

CAPVT VIII.

DE HORIS CANONICIS.

DE hac materia legendi Dominicus Sotus libr. 10. de iustitia & iure. q. 5. Ioannes Medina in Cod. de pœnitentia tract. 6. de oratione. Martinus Nauarr. omnium longissimè & doctissimè in tractatu de oratione, & horis canonicis. Summissæ in verb. Horæ canonicæ.

Quid nomine horarū canonica-rum intel-ligatur. In primis cognoscendum, nomine horarum, intelligitur officium diuinū certo tempore, vocaliter, ex Ecclesiastica institutione, persoluendum, ab Ecclesiasticis personis.

Dicuntur horæ canonicæ quasi regulares, quia regulariter à sanctis patribus obseruatæ, capit. Quod in re. de pœnitentijs & remissionibus.

Prima Conclusio. Septenarius numerus horarum